

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЧЕТВЪРТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО НИКОЛОВ И ДРУГИ срещу БЪЛГАРИЯ

(Жалби №№ 44184/05, 22250/06 и 37182/07)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

21 февруари 2012 г.

Решението става окончателно при обстоятелствата по член 44 § 2 от Конвенцията. Може да бъде предмет на редакторска преработка.

По делото „Николов и други срещу България“,

Европейският съд по правата на човека (Четвърто отделение), на заседание в състав:

Лех Гарлицки, *Председател*,
Давид Тор Бьоргвинсон,
Георге Николау,
Леди Бианку,
Здравка Калайджиева,
Небойша Вучинич,
Винсент А. Де Гаетано, *съдии*,

и Лоурънс Ърли, *Секретар на отделението*,

След като заседава при закрити врата на 31 януари 2012 г.,
постанови следното решение, прието на указаната по-горе дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делата са заведени по три отделни жалби (№№ 44184/05, 22250/06 и 37182/07) срещу Република България, подадени в Съда на основание на член 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от трима български граждани, г-н Александър Любомиров Николов (жалба № 44184/05), г-н Васил Милутинов Василев (жалба № 22250/06) и г-н Емил Станоев Рекарски (жалба № 37182/07) („жалбоподателите“), съответно на 18 ноември 2005 г., 20 май 2006 г. и 15 август 2007 г. Г-н Рекарски е представляван пред Съда от г-н Н. Теохаров, адвокат, практикуващ в София.

2. Българското правителство („Правителството“) е представлявано от неговия Представител, г-жа Н. Николова, от Министерство на правосъдието.

3. На 9 февруари 2010 г. жалбите са съединени и съобщени на Правителството. Освен това е взето решение допустимостта и основателността на жалбите да бъдат разгледани едновременно (член 29 § 1 от Конвенцията).

ФАКТИТЕ**I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО**

4. Жалбоподателите, г-н Александър Николов, роден през 1957 г., г-н Васил Василев, роден през 1960 г., и г-н Емил Рекарски, роден през 1941 г., са български граждани.

А. Г-н Николов

5. На 7 февруари 2001 г. г-н Николов завежда дело за незаконно уволнение пред Пернишки районен съд. Съдът провежда заседания на 27 февруари, 15 март и 3 април 2001 г. В решение от 2 май 2001 г. той отсъжда в полза на г-н Николов и го възстановява на длъжност.

6. На 30 май 2001 г. бившият работодател на жалбоподателя обжалва пред Пернишкия окръжен съд, който провежда заседания на 6 декември 2001 г. и на 7 февруари 2002 г.

7. С решение от а 7 март 2002 г. Окръжният съд потвърждава решението на по-долната съдебна инстанция.

8. На 14 май 2002 г. дружеството ответник подава касационна жалба. На неуточнена дата, Върховният касационен съд („ВКС”) провежда заседание по делото.

9. В решение от 28 април 2004 г. той отменя решението на Окръжния съд и връща делото.

10. В решение от 10 май 2005 г., което не е обжалвано, Окръжният съд прекратява на неопределени основания производството по жалбата, заведена от работодателя. Така решението от 2 май 2001 г. става окончателно на 18 май 2005 г.

11. Очевидно, след възстановяването му на работа, г-н Николов пак е уволнен поради структурни промени в дружеството работодател.

Б. Г-н Василев

12. На 21 януари 2002 г. г-н Василев завежда дело за незаконно уволнение и понесени вреди пред Ломски районен съд. Съдът провежда заседания на 20 февруари и 19 март 2002 г.

13. В решение от 3 април 2002 г. той отсъжда в полза на г-н Василев, възстановява го на работа и му присъжда обезщетение за вреди.

14. Въз основа на жалба на работодателя, подадена на 30 април 2002 г., делото е разгледано от Монтанския окръжен съд, който провежда заседания на 9 декември 2002 г. и 11 март 2003 г.

15. В решение от 27 март 2003 г. Монтанският окръжен съд отхвърля решението на съда от по-долна инстанция в частта относно присъденото обезщетение за вреди и го потвърждава в останалата му част.

16. На 20 май 2003 г. бившият работодател на жалбоподателя подава касационна жалба. В решение от 18 ноември 2005 г. ВКС прекратява касационното производство, тъй като работодателят не е заплатил съответната държавна такса. Това решение не е обжалвано и на 23 декември 2005 г. решението от 3 април 2002 г. става окончателно.

17. Г-н Василев е възстановен на длъжност на 8 февруари 2006 г. Той обаче не може да постъпи на работа, защото, докато тече производството, договорът му изтича и не е подновен.

В. Г-н Рекарски

18. На 8 януари 2003 г. г-н Рекарски завежда дело за незаконно уволнение пред Софийски районен съд. В решение от 14 юли 2003 г. съдът отсъжда в полза на г-н Рекарски и го възстановява на работа. Въз основа на жалба от работодателя, в решение от 23 април 2004 г. Софийски градски съд потвърждава решението на предишния съд.

19. Работодателят завежда касационно дело. ВКС потвърждава решенията на съдилищата от по-ниска инстанция в окончателно решение от 27 април 2007 г.

II. РЕЛЕВАНТНО ВЪТРЕШНО ПРАВО

А. Правни средства за защита срещу забавяния в гражданския процес

20. Релевантните разпоредби по отношение на правните средства за защита срещу забавяния в гражданския процес са обобщени в параграфи 35–55 от решението на Съда по делото *Фингър срещу България* (№ 37346/05, 10 май 2011 г.).

Б. Касационната жалба при трудови спорове

21. За разлика от Гражданскопроцесуалния кодекс от 1952 г., Гражданскопроцесуалният кодекс от 2008 не предвижда автоматично касационна жалба при трудови спорове за уволнение. Съгласно последния кодекс, решенията на съдилищата от по-долна инстанция подлежат на касационно обжалване само в случаи, които повдигат въпроси, решени в противоречие с установената практика на ВКС, във връзка с които има противоречива практика на съдилищата от по-долна инстанция или които са от особена важност за прилагането на закона или развитието на правото (член 280). Трудови спорове, започнали преди влизането в сила на новия Кодекс, които са висящи пред ВКС към този момент, са прехвърлени на апелативните съдилища, които ги разглеждат като последна инстанция.

ОПЛАКВАНИЯ

22. Всички жалбоподатели се оплакват съгласно член 6 § 1 от Конвенцията, че делата във връзка с уволненията им са били прекалено продължителни.

ПРАВНИ ИЗВОДИ

I. ДОПУСТИМОСТ

А. Оплакване на г-н Рекарски

23. В писмо от 2 юни 2010 г. Правителството представя своето становище по допустимостта и основателността на жалбите. Регистратурата на Съда препраща това становище на представителя на г-н Рекарски, който е приканен да представи своето собствено становище. Не е получен отговор.

24. В писмо от 26 август 2010 г., изпратено с препоръчана поща на представителя на г-н Рекарски, г-н Рекарски е уведомен, че срокът за представяне на становището и исквете му за справедливо обезщетение е изтекъл на 27 юли 2010 г. и че не е било поискано удължаване. Било му е обърнато внимание на член 37 § 1 (а) от Конвенцията, който предвижда, че Съдът може да заличи дело от своя списък с дела, когато обстоятелствата водят до извода, че жалбоподателят няма намерение да продължи да се занимава с жалбата.

25. Обратната разписка на препоръчаното писмо е получена от съда на 24 септември 2010 г. с бележка, че писмото е доставено на 2 септември 2010 г. Отговор обаче така и не е получен.

26. Не е получена последваща кореспонденция от г-н Рекарски, чието последно писмо до Съда е от 15 август 2007 г., датата, на която той подава своята жалба.

27. Съдът счита, че при тези обстоятелства може да се счита, че г-н Рекарски вече не желае да поддържа жалбата, по смисъла на член 37 § 1 (а) от Конвенцията. Освен това, съгласно член 37 § 1 *in fine*, Съдът не установява специални обстоятелства, които се отнасят за зачитането на правата на човека, както е определено в Конвенцията и Протоколите към нея, изискващи разглеждането на делото да бъде продължено. С оглед на гореизложеното е уместно делото да бъде заличено от списъка, доколкото то е заведено от г-н Рекарски.

Б. Останалите двама жалбоподатели

28. Правителството твърди, че г-н Николов и г-н Василев не са изчерпали наличните вътрешноправни средства за защита, тъй като не са подали „жалби за бавност“, не са се оплакали пред Инспектората при Висшия съдебен съвет и не са завели деликтен иск срещу държавата.

29. Съдът вече е установил, че „жалбата за бавност“ би могла, по принцип, да бъде ефективно правно средство за защита срещу продължителността на производствата, като обаче трябва да се отчитат специфичните обстоятелства по всеки случай (виж *Стефанова срещу България*, № 58828/00, § 69, 11 януари 2007 г.). В настоящия случай Съдът отбелязва, че оспореното забавяне е причинено докато делата се гледат във ВКС. Съдът вече е установил, че е спорно доколкото „жалбата за бавност“ може да бъде ефективна по отношения на забавяния пред ВКС, имайки предвид, че няма „по-горен съд“, пред който да бъде подадена жалбата (виж *Павлова срещу България*, № 39855/03, § 31, 14 януари 2010 г.; *Мария Иванова срещу България*, № 10905/04, § 35, 18 март 2010 г.; *Кабакчиеви срещу България*, № 8812/07, § 41, 6 май 2010 г.; к *Коцева-Денчева срещу България*, № 12499/05, § 28, 10 юни 2010 г.). Освен това той е постановил, че жалбата до Инспектората при Висшия съдебен съвет не би могла да се разглежда като ефективно правно средство за защита (виж *Фингър*, цитирано по-горе, §§ 90-123). Съдът не вижда причина за по-различен извод по тези два въпроса и в настоящия случай.

30. В допълнение към това Съдът вече е установил, че българското право не предвижда други правни средства за защита, независимо дали ускоряващи или компенсаторни, във връзка с прекомерната продължителност на гражданското производство (виж *Фингър*, цитирано по-горе, § 89, с допълнителни препращания).

31. Поради това, Съдът отхвърля възражението на Правителството, че г-н Николов и г-н Василев не са изчерпали наличните вътрешноправни средства за защита.

32. Освен това Съдът счита, в контекста на аргументите на страните, че жалбите на тези двама жалбоподатели не са явно необосновани по смисъла на член 35 § 3 (а) от Конвенцията. Не е установено друго основание те да бъдат обявени за недопустими. Поради това те трябва да бъдат обявени за допустими.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6 § 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

33. Жалбоподателите се оплакват, че продължителността на производствата е била несъвместима с изискването за „разумен срок“, заложено в член 6 § 1 от Конвенцията, който гласи следното:

“Всяко лице, при решаването на ... неговите граждански права и задължения ... има право на ... гледане ... в разумен срок от ... съд...”

34. Правителството твърди, *inter alia*, че делата са разглеждани бързо от първите две инстанции. Забавянето пред ВКС се дължи на организационни затруднения и, по-специално, твърде много работа. Този проблем е решен с приемането на новия Гражданскопроцесуален кодекс от 2008 г., който, за разлика от предишния Кодекс, предвижда разглеждането на жалби от ВКС като последна инстанция по много ограничен брой дела. Правителството представя и статистическа информация, според която броят на съдиите във ВКС за периода между 2002 г. и 2007 г. е между 40 и 50, а броят на висящите дела пред този съд за същия период се движи между 21 665 и 25 068. През същия период броят на разглежданите от този съд дела е между 10 326 и 13 350 годишно.

35. Жалбоподателите твърдят, че производствата са били прекалено дълги, като са има предвид, по-специално, факта, че те се отнасят до техните работни места и прехрана.

36. Съдът повтаря, че разумността на продължителността на производствата трябва да бъде преценена с оглед на следните критерии: сложността на делото, поведението на жалбоподателите и съответните органи (виж, наред с много други източници, *Frydlender v. France* [GC], no. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII, и *Humen v. Poland* [GC], no. 26614/95, § 59, 15 октомври 1999 г.). Освен това Съдът взема предвид предмета на делата. Изисква се специална грижа при дела за уволнение. Служител, който счита, че е бил неправилно отстранен или уволнен от своя работодател има важен личен интерес от това да осигури съдебно решение по законността на тази мярка своевременно, тъй като трудовите спорове, по своя характер, изискват бързо решение, с оглед на залога за засегнатото лице, което – чрез уволнението – губи своето средство за прехрана (*nak tam*, § 45, и *Ruotolo v. Italy*, 27 февруари 1992 г., § 17, Поредица А no. 230-D). Същата специална грижа трябва, по принцип, да бъде демонстрирана и по делата, където забавянето би могло да има непоправими последици за жалбоподателя.

37. Съдът отбелязва, че делото на г-н Николов е продължило около четири години и четири месеца, през което време делото е разглеждано на три съдебни инстанции. Делото на г-н Василев продължава около три години и десет месеца, също за три съдебни инстанции (виж параграфи 5-17 по-горе). Погледната *in abstracto*, общата продължителност на делата не изглежда прекомерна (виж обратното при *Zmaliński v. Poland*, no. 52039/99, 22 март 2005 г. (9 години, 11 месеца и 3 дни за три съдебни инстанции), *Piątkowski v. Poland*, no. 5650/02, 17 октомври 2006 г. (5 години и почти 3 месеца за три съдебни инстанции) и *Chodzyński v. Poland*, no. 17484/02 (6 години, 9 месеца и 15 дни за три съдебни инстанции)).

38. Делата обаче не са сложни. Правителството не претендира, че г-н Николов и г-н Василев носят отговорност за каквито и да било съществени забавяния на делата (виж, обратното при *Kępa v. Poland* (dec.) no. 43978/98, 30 септември 2003 г.).

39. Що се отнася до поведението на органите, Съдът отбелязва, че първите две инстанции са разгледали делата бързо (малко повече от една година за две инстанции). Значителни забавяния обаче настъпват когато делата са пред ВКС – една година и единадесет и половина месеца по делото на г-н Николов и почти две години и шест месеца по делото на г-н Василев. Трябва да бъде отбелязано, че през по-голямата част от това време делата просто изчакват разглеждането им поради натовареността на ВКС (виж параграф 34 по-горе).

40. Съдът отбелязва аргумента на Правителството, че забавянията са настъпили преди реформата от 2008 г., която, според него, е решила проблема. Той повтаря обаче, че член 6 § 1 налага на Високодоговарящите страни задължението да организират своите съдебни системи по начин, по който техните съдилища да могат да изпълнят всяко от неговите изисквания, включително задължението да разглежда дела в разумен срок (виж, например, *Trippel v. Germany*, no. 68103/01, §§ 25-32, 4 декември 2003 г.; *Domańska v. Poland*, no. 74073/01, 25 май 2004 г.; *Piętkowski v. Poland*, no. 5650/02, 17 октомври 2006 г.; и *Łukjaniuk v. Poland*, no. 15072/02, 7 ноември 2006 г.).

41. В случаите на двамата жалбоподатели Съдът счита, че, като се вземат предвид всички обстоятелства по всяко от делата и, по-специално, фактът, че производствата са в застой през по-голямата част от времето докато са във ВКС, както и последствията от забавянето, независимо от възстановяването на работа на жалбоподателите (виж параграфи 11 и 17 по-горе), не може да бъде казано, че делата са решени в разумен срок за целите на член 6 § 1. По настоящите дела Съдът счита за особено важен факта, че залогът за жалбоподателите е тяхната работа и следователно – тяхната прехрана. Органите носят задължение за особена грижа в такива случаи и неоснователните забавяния пред ВКС са несъвместими с това задължение. В случая на г-н Василев по-специално, ВКС се нуждае от почти 2 години и 6 месеца, за да констатира простия процесуален факт, че работодателят не е платил съответната съдебна такса (виж параграф 16 по-горе).

42. Поради това, с оглед на всички тези относими фактори, в тяхната цялост, Съдът счита, че е налице нарушение на член 6 § 1 в случаите на г-н Николов и г-н Василев (виж *Drabicki v. Poland*, no. 15464/02, §§ 15 и 22-24, 14 ноември 2006 г.).

III. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

43. член 41 от Конвенцията предвижда следното:

„Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.“

A. Вреди

44. Г-н Николов заявява, без допълнителни подробности или подкрепящи документи, че в резултат от бавното производство, той е загубил своята заплата за период от тридесет и девет месеца, като общият ѝ размер е 13 206 български лева (лв.). Освен това той заявява, че е очаквал „обезщетение по закон“.

45. Г-н Василев претендира 60 000 евро (EUR) за материални и нематериални вреди. Претендираните материални вреди се отнасят за разликата в заплатата и загубата на възможности. Жалбоподателят не посочва цифри. Той представя копия от няколко документа, засягащи заплатата му. Що се отнася до нематериалните вреди, г-н Василев твърди, че репутацията му на кардиолог е била незаконно увредена и твърди, че не е могъл да продължи да упражнява своята професия в продължение на дълъг период от време поради прекомерно дългото производство.

46. Правителството оспорва тези искове като частично неотносими към продължителността на производството, необосновани и прекомерни.

47. Съдът отбелязва, че претенциите на жалбоподателите за материални вреди са необосновани и че причинно-следствената връзка между твърдените вреди и нарушението, установено в настоящия случай, е неясна. Поради това ги отхвърля.

48. От друга страна, той счита, че жалбоподателите по всяка вероятност са претърпели нематериални вреди във връзка с нарушаването на Конвенцията, което е установено в техните случаи. Като се произнася по справедливост, той присъжда по 800 евро на жалбоподател.

Б. Разходи и разноски

49. Жалбоподателите не предявяват претенция за разходи и разноски.

В. Лихва за забава

50. Съдът намира за уместно лихвата за просрочие да бъде базирана на пределната лихва по заеми на Централната европейска банка, към която следва да се добавят три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Отделя* жалба № 37182/07 (*Рекарски*) и *решава* да я заличи от списъка на делата;
2. *Обявява* за допустими останалите жалби;
3. *Приема*, че е налице нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията в случаите на г-н Николов и г-н Василев;
4. *Приема*,
 - а) че държавата ответник следва да плати, в срок от три месеца, EUR 800 на г-н Николов и EUR 800 на г-н Василев, плюс всякакъв вид данъци, които биха могли да бъдат наложени върху тази сума, за неимуществени вреди, които се конвертират в български лева по курса, който е в сила към датата на плащане;
 - б) че от изтичането на гореспоменатите три месеца до плащането се дължи обикновена лихва върху горните суми в размер, равен на пределната лихва по заеми на Централната европейска банка за периода на просрочие плюс три процентни пункта;
5. *Отхвърля* останалата част от претенциите на жалбоподателите за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски език и съобщено в писмена форма на 21 февруари 2012 г., в съответствие с член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Лоурънс Ърли
Секретар

Лех Гарлицки
Председател